

Oppdragsbeskrivelse for ekspertutredning – kompensasjon for merarbeid

Bakgrunn

EU-domstolen fastslo i en dom 29. juli 2024¹ at det å ha samme grense for utløsning av overtidsbetaling for deltids- og heltidsansatte i den konkrete saken utgjorde ulovlig forskjellsbehandling av deltidsansatte som ikke kunne forsvares av objektive grunner. I tillegg utgjorde forskjellsbehandlingen potensielt indirekte diskriminering på bakgrunn av kjønn. Konklusjonen fulgte etter en tolkning av deltidsdirektivet og likestillingsdirektivet.

Ettersom de to nevnte direktivene er tatt inn i EØS-avtalen, er Norge forpliktet til å sørge for at våre regler er i samsvar med EØS-retten. Deltidsansattes rett til overtidsbetaling er regulert på lignende måte i Norge som i den aktuelle saken fra EU-domstolen.

På denne bakgrunnen satte regjeringen ned en partssammensatt arbeidsgruppe, som etter et revidert mandat skulle komme med forslag til hvordan norske regler kan forhindre forskjellsbehandling av deltidsansatte og som sikrer helhetlige løsninger ved å se på andre bestemmelser om deltid og andre relevante ordninger. Arbeidsgruppen avga sin rapport 15. september 2026. Partene har i arbeidet stått langt fra hverandre, og det ble ikke oppnådd enighet om forslag til løsninger. Derfor er det fortsatt et behov for å utforske alternativer som ivaretar EØS-rettens krav samtidig som man sikrer at flest mulig også fremover velger å jobbe heltid.

En regelendring der deltidsansatte får rett på overtid for merarbeid, kan få store konsekvenser for arbeidsmarkedet, og særlig i kommunal sektor som har mange deltidssysselsatte. Endrede regler kan påvirke tilbudet av arbeidskraft ved at arbeidstakere og arbeidsgivere endrer sin atferd. Arbeidsgiversiden er bekymret for at mange arbeidstakere vil redusere sin arbeidstid for å kunne tjene mer på overtidsbetalt merarbeid. Mens arbeidstakersiden peker på at en endring kan bidra til at flere arbeidsgivere vil ønske å ansette flere på heltid for å motvirke ekstrautgiftene overtid på merarbeid vil medføre. Dette er positivt der det styrker målet om at flest mulig skal jobbe heltid. Samtidig er det viktig at de som faktisk ønsker eller må jobbe redusert av ulike årsaker, fortsatt får mulighet til det.

Oppdrag

Ekspertene skal foreslå helhetlige løsninger som forhindrer forskjellsbehandling av deltidsansatte når det gjelder kompensasjon for merarbeid, og som samtidig sikrer at det i størst mulig grad skal lønne seg å velge å jobbe heltid. Særlig skal det vurderes tiltak for å motvirke at flere velger deltidsarbeid eller at arbeidsgivere øker bruken av tilkallingsvikarer fremfor fast ansatte. Utredningen skal også vurdere om det bør gjøres endringer i andre bestemmelser som kan gi insentiver til særskilte tilpasninger eller som kan gi utilsiktede effekter som følge av mulige nye regler om overtid for merarbeid som f.eks. reglene om deltidsansattes fortrinnsrett til ekstravakter og rett til redusert arbeidstid. Arbeidet avgrenses mot en generell gjennomgang av arbeidstidsreglene. Utredningen trenger ikke foreslå

¹ C-184/22, se også forutgående sak C-660/20

lovtekst, men må skissere hva mulige regler kan gå ut på. Forslagene skal vurderes opp mot EØS-retten og menneskerettighetene der det er relevant.

Ekspertene skal:

- foreslå helhetlige løsninger som forhindrer forskjellsbehandling av deltidsansatte når det gjelder kompensasjon for merarbeid og som sikrer at det i størst mulig grad skal lønne seg å velge å jobbe heltid,
- vurdere og foreslå endringer i andre bestemmelser som kan møte eventuelle negative effekter og ivareta positive effekter,
- vurdere økonomiske og andre samfunnsmessige konsekvenser forslagene vil ha, inkludert for arbeidsmarkedet, arbeidsgivere og arbeidstakere, deltidsarbeid, likestilling og kommunal sektor,
- levere oppdraget innen 15. desember 2026.